

MČTAU Literatūros fakulteto 2019–2020 mokslo metų veikla

Vadovaujantis MČTAU misija ir tikslais – integruoti į visuomenę vyresniojo amžiaus žmones, skatinti jų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime, kelti žinių bei kultūros lygį šių mokslo metų planuose buvo numatyta veikla keliomis kryptimis: paskaitos (8) – jose klausytojai susipažino su poetų, rašytojų, žurnalistų, kritikų mintimis ir įžvalgomis; kelionės ir ekskursijos (2); fakulteto klausytojų kūrybos rinkinio paruošimas; bendravimas, diskusijos neformalioje aplinkoje; fakulteto narių kūrybos, išleistų knygų pristatymas (3 leidiniai).

Paskaitos

2019-10-25. Juozo Tumo-Vaižganto kūrybos aptarimas. Filomena Marčiulionienė pasisakė apie Tumo-Vaižganto kūrybos deimančiukus: „vyžota, lopyta mano Lietuvėlė, bet mano“. Leopoldas Stanevičius papasakojo, kaip Tumas ugdė inteligentus, kovojo už lietuvių kalbos grynumą. Romualdas Šimkūnas pažėrė žinių apie Vaižganto gimtinę Malaišius. Vilija Jurėnienė papasakojo apie Vaižganto laidotuves – rašytoją išlydėjo visas Kaunas, ir senas ir jaunas, lietuvis, rusas ar žydas.

2019-11-08. Lektorius, mokslo istorikas, prof. dr. Libertas Klimka. Tema: „Tradicinių kalendorinių švenčių semantika“. Lektorius įtaigiai atskleidė vieną svarbiausių lietuvių tradicinės kultūros reiškinių – kalendorines šventes, paaiškino jų pagrindą – kalendorines sistemas, suformuotas pagal dangaus šviesulių (Mėnulio, Saulės, Sietyno žvaigždžių spiečiaus, Veneros-Aušrinės) judėjimo dėsningumų liaudišką suvokimą. Buvo pateikti papročių ryšiai ir baltų kalendoriaus raidos metmenys. Profesorius pabrėžė, kad suvokti tradicinių švenčių giluminę prasmę svarbu ne tik etnologijos mokslui – šiandieninėje kultūros sklaidoje šventės laikomos pagrindiniu veiksnium, formuojančiu tautinę tapatybę.

2019-11-22. Kartu su Meninio ugdymo fakultetu. Tema: „Kūrybinis kelias. Susitikimas su Lietuvos teatro ir kino aktoriumi prof. Vytautu Anužiu. Didelės upės pradžia – mažas šaltinis“. Vytautas Anužis savo kelią pradėjo Panevėžio dramos studijoje pas Juozą Miltinį. 1978 m. baigė Ščiukino aukštąją teatro mokyklą Maskvoje. „Amatas – pagrindas kūrybai“, – sako V. Anužis, – „kūrybingas žmogus žaidžia gyvenimu“. V. Anužio gyvenime buvo visko – septynerius metus jis keliavo po pasaulį. Profesorius 2016 m. tapo Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatu. Auksinį scenos kryžių jam atnešė spektaklis „Natanas Išmintingasis“, kuris aktoriui padėjo suvokti, jog harmonijai ir gerumui pasiekti reikalingas susitarimas. Ne karas, o gailestis, atjauta, suvokimas.

2019-02-13. Pranešėja – literatūrologė, literatūros kritikė Jūratė Sprindytė. Tema: „Šiuolaikinė proza“. Prelegentė pabrėžė, kad neapsieisime be istorinio konteksto. Atgavus laisvę, mes gavome ir žodžio laisvę, formaliai išnyko cenzūra, bet pasiliko kai kurie iš cenzūros paveldėti kompleksai, kuriuos pamažu įveiksime, drąsindami savo kūrėjus ir leidėjus. J. Sprindytė pažymi du svarbius atskaitos taškus, vertinant šiuolaikinę lietuvių literatūrą: 1) pagrindu laikomas naratyvas, pasakojimas, siužetas; 2) pats žodis, kalbos jausmas, stiliaus pojūtis, meninės informacijos kiekis mažoje teksto atkarpoje. Bendriausi kriterijai, dažnai laikomi subjektyviais, bet daugelis laikosi jų, vertindami vienokį ar kitokį kūrinių: originalumas, socialumas, individualumas, visumos išbaigtumas, teksto interpretavimo galimybių gausa, vertybinis apsisprendimas, žaidimas žanro kanonu, stilius, braižas ir sugebėjimas keisti bei stebinti. Šiuolaikinės lietuvių literatūros prozos kitimas – tai labai intensyvus ir sunkiai suvokiamas, įvardijamas procesas. Literatūra kinta labai

greitai, ateina vis nauji procesai, susiję su socialinėmis ir rašytojo potyrių procesais. Literatūra ima labiau vaizduoti ne vertybes, o tai, kas vyksta šiandien, orientuojasi į aktualijas. Žanrų įvairovė, raiškos formų įvairovė, atsiranda ryškus atotrūkis nuo elitinės, intelektualiosios ir masinio vartojimo literatūros, o vertinimo kriterijai tampa subjektyvūs, sunkiai nusakomi.

2020-01-10. Lektorius – žurnalistas, redaktorius, rašytojas Vytautas Žeimantas. Tema: „Žurnalistinio darbo ypatumai, patirtis ir išvalgos“. Prelegentas papasakojo apie Lietuvos rašytojų sąjungą, apie fondus žiniasklaidai remti, apie žurnalistų pastebėtų trūkumų ignoravimą valdžios instancijose. V. Žeimantas atskleidė keletą rašymo technologijos ir psichologijos paslapčių – savo kūrybos įsimylėjimo pavojų, atidėliojo žabangas, kūrinio paruošimo spaudai etapus ir jų sudėtinės dalis.

2020-01-24. Lektorė – dailininkė, Bajorų sąjungos narė Emilija Gaspariūnaitė-Taločkienė, Literatūros fakulteto narė. Tema: „Kūrybinis kelias. Dailė ir poezija. Meniniai motyvai, kūrybinės sugestijos“. Emilija dalyvauja parodose jau nuo 1968 metų. Mums buvo pademonstruota virš 100 paveikslų skaidrių. Paveikslai pasižymi patriotine ir istorine tematika ir skirti mūsų krašto istorinėms asmenybėms – „Trakai“, „Gedimino pilis“. „Barbora Radvilaitė“, „M. K. Čiurlionis“, „Kristijonas Donelaitis“. Paveikslai nutapyti itin kruopščiai, pasižymi subtilia spalvine gama, kiek prigesintomis spalvomis ir pustoniais. Savo prisistatymą Emilija baigė, padeklamuodama keletą savo kūrybos eilėraščių. Nešabloniški, paprasti, nuoširdūs eilėraščiai paliko gerą įspūdį ne tik mūsų poetams, o ir visiems fakulteto klausytojams.

2020-02-14. Lektorius – Jeronimas Laucius, rašytojas, leidėjas, redaktorius, „Pozityvistų“ klubo steigėjas. Tema: „Gėrio ir blogio priešprieša kūryboje“. Prelegentas įtaigiai pasakojo, kaip paniro į dar mažai ištirtus žmogaus pažinimo klotus, vis labiau visuomenėje plintančią depresiją. Naudodamasis energetiniu sąmoniniu Šarlio Latenjë RESTART principu, rašytojas sukūrė metodiką, kuri negatyvias programas įgalina pakeisti naujomis, produktyviomis ir naudingomis sveikatai bei gyvenimo kokybei programomis ir jas užfiksuoti, įtvirtinti.

2020-02-28. Lektorius – poetas, filosofas Liutauras Degėsys. Tema: „Gyvenimo mitologija ir kasdienybė“. Prelegentas kalbėjo apie save, savo vaikystę. Akcentavo, kad žmogui reikia pažinti save, o ne skirti visą laiką gilinimuisi į kitų vidinį pasaulį. Klausytojų dėmesį patraukė mintis, kad poezija – ne vien surimuotas tekstas, o išleistą su gražiu viršeliu knygą dažniausiai neverta skaityti. Jo esė „Prisiminimų prisiminimai“ citata: „Juk jeigu žmogus manytų, kad jo niekas neįžeidžia, tai jo niekas ir negalėtų įžeisti. Ir atvirkščiai, jei mano, kad jis tiesiog privalo įsižeisti dėl žvilgsnio, dėl žodžio, dėl gesto, tai jį, ko gero, įžeis bet koks žvilgsnis, bet koks žodis ir bet koks gestas. Jis įsižeis, nes jau pasiruošęs įsižeisti“.

Kelionės ir ekskursijos

2019-ieji LR Seimo nutarimu buvo paskelbti Juozo Tumo-Vaižganto metais. Viena ryškiausių XX a. asmenybių, J. Tumas-Vaižgantas – tautinio atgimimo ir moderniosios kultūros reiškėjas, lietuvių prozos klasikas, kritikas ir literatūros istorikas, kurio kūrybinis palikimas yra gausiausias tarp to meto rašytojų. J. Tumui-Vaižgantui skirtas renginys vyko rašytojo gimtinėje Malaišiuose rugsėjo 14 d. Iš ekskursijos atsivežėme daugybę įspūdžių. Malonu buvo sužinoti, kad mūsų fakulteto klausytojai – Juozas Lapienis ir Romualdas Šimkūnas yra Vaižgantui skirtą renginio mažosios premijos laureatai.

2020-02-25. Ekskursija į Nacionalinį operos ir baleto teatrą. Teatras pradėjo savo veiklą 1974 m. Jis buvo suprojektuotas trimis šimtams darbuotojų, dabar jame dirba 600! Gidė Sofija mus supažindino su teatro sceninių įrengimų darbo principais, techninių tarnybų veikla. Scenos įranga buvo daug kartų tobulinta. Gidė paaiškino, kaip įspūdingai veikia apšvietimo įrenginiai, kaip keičiami prožektorių filtrai, norint išgauti reikiamas spalvas. Aplankėme visus aukštus. Susipažinome su dekoracijų skyriaus veikla, dailininkų darbo specifika, kostiumų siuvykla. Galiausiai įvyko fotosesija. Mums leido pasipuošti teatriniais kostiumais ir įsiamžinti. Po to vaišinomės karštu šokoladu, diskutavome, dainavome.

Fakulteto klausytojų kūrybos rinkinio paruošimas

Ir šiais metais yra ruošiama fakulteto klausytojų kūrybos rinktinė. Šiandien jau turime parengę 120 puslapių. Leidinį turėtų sudaryti apie 160 psl.

Bendravimas, diskusijos neformalioje aplinkoje

Fakulteto nariai tuo laiku, kai nėra paskaitų, susirenka kieno nors sodyboje ar sode. Vyksta diskusijos, dalinamasi kūrybiniais sumanymais, linksminamasi. Toks bendravimas sutelkia kolektyvą, auga savitarpio supratimas ir pasitikėjimas.

Fakulteto narių kūrybos, išleistų knygų pristatymas

Galime pasidžiaugti, kad šiais mokslo metais trys fakulteto klausytojos už savo lėšas išleido po trečią knygą.

Vilija Jurėnienė. „Pavogti laišakai“. Tai jau trečia literatės knyga. Parašyta įtaigiai, vaizdingai, ne be jumoro. Taikliai pavaizduotos kaimo realijos, papročiai, šventės, santykiai tarp žmonių. Autorės ankstyvasis periodas glaudžiai susijęs su lietuvišku kaimu, senoviškomis kultūrinėmis tradicijomis. Vilija parodo, kad šeimoje puoselėjamos dorovinės normos jai suteikia moralinius orientyrus visam gyvenimui. Gausus atsiliepimų „lietus“ MČTAU svetainėje <http://www.mctau.lt/naujienos/senjoro-uzrasai/572-gyvenimo-atvirlaiskis>, <http://www.mctau.lt/naujienos/senjoro-uzrasai/573-apie-vilija-ir-jos-pavogtus-laiskus> rodo, kad Vilijos knyga yra patraukli, įdomi, reikalinga ir pamokanti.

Ona Medinaitė-Grigaliūnienė. Poezijos knyga „Pasidalinkime“. Šioje irgi trečioje knygutėje autorė lieka ištikima analitiniam požiūriui į gyvenimą, ieško tų giluminių klodų, kurie atsiskleidžia jos įjasmenintai išjaustose eilutėse. Kiekvienas poetės eilėraštis skatina patį skaitytoją ieškoti gyvenimo prasmingumo ir grožio.

ER Minijs. „Mano gobelenai“. Šioje taip pat jau trečioje autorės knygutėje sutelktas visas jos dvasinis pasaulis. Dauguma eilėraščių lengvi savo forma, bet svarūs turiniu. Eilės prasmingos – ar tai būtų kalbama apie realius dalykus, ar apie juos simboliškai. Panaudota daug metaforinių vaizdinių.

Pabaigai, esant karantinui:

Rašymas yra integralus veiksmas, atstojantis daugelį praktinės psichologijos metodikų ir metodų. Jis lavina: erudiciją, kūrybinę vaizduotę, emocionalumą, vaizdinę ir abstrakčiąją vaizduotę, mokėjimą interpretuoti dvasinę visuomenės patirtį. Visa tai padeda apsisaugoti nuo depresijos ir jos apraiškų.

Pastebėta, kad tie fakulteto klausytojai, kurie rašo (nors straipsnius į rinkinį), yra optimistai, linkę bendrauti, o ne užsidaryti savyje, kupini idėjų ir juos nuolat lydi sveikas smalsumas.

Jonas Kirtiklis, Literatūros fakulteto dekanas